

Neges Bwysig

Annwyl Riant/Gofalwr

Fel y barnwr uchaf yn y Llys Teulu yng Nghymru a Lloegr, rwy'n ysgrifennu atoch oherwydd eich bod wedi gwneud cais i'r llys, neu eich bod wedi cael cais y mae rhywun arall wedi'i wneud.

Meddyliwch am y pethau hyn yn gyntaf:

- Fel rhieni, rydych yn rhannu cyfrifoldeb am eich plentyn ac mae dyletswydd arnoch i siarad â'ch gilydd ac i wneud pob ymdrech i gytuno ar sut y byddwch yn eu magu.
- Hyd yn oed pan fyddwch yn gwahanu mae'r ddyletswydd hon yn parhau.
- Mae'r gyfraith yn disgwyl i chi wneud yr hyn sydd orau i'ch plentyn hyd yn oed pan fyddwch yn ei chael hi'n anodd gwneud hynny.
- Mae'r gyfraith yn ei gwneud yn ofynnol i lys ragdybio y bydd rhiant yn cymryd rhan ym mywyd plentyn yn hybu lles y plentyn oni bai y dangosir i'r gwrthwyneb ac, oni bai ei bod yn annïogel i wneud hynny - fel arfer bydd angen i blentyn gael perthynas gariadus, agored â'r ddau riant.

Dylech geisio cytuno ar y trefniadau ar gyfer eich plentyn.

Os yw siarad â'ch gilydd yn anodd, mae cymorth ar gael o amrywiaeth o ffynonellau a diben y llythyr hwn yw eich cyfeirio atynt.

DIOGELWCH

Mewn rhai teuluoedd, gall fod pryder ynghylch diogelwch plentyn neu fod plentyn mewn perygl o niwed. Os felly, efallai y bydd angen rhyw fath o orchymyn llys i amddiffyn lles y plentyn.

Os oes pryderon amddiffyn plant, neu os yw'r materion yn y cais yn ymwneud â honiadau o gam-drin lle bydd angen penderfyniad barnwr ynghylch a oes angen mesurau amddiffynol, dylai'r cais llys barhau.

Mae gweddill y llythyr hwn yn rhoi gwybodaeth i helpu teuluoedd i ddatrys eu problemau lle nad oes unrhyw bryderon diogelwch o'r fath.

DYMUNIADAU A THEIMLADAU PLENTYN

Mae gan blant sy'n ddigon hen i fynegi eu barn eu hunain yr hawl i gael barn pan wneir penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Os oes angen cymorth arnoch i ganfod dymuniadau a theimladau eich plentyn, gall gweithwyr proffesiynol, fel cyfryngwr teuluol, ymgynghorydd plant annibynnol neu weithiwr cymdeithasol annibynnol helpu – nid oes rhaid i chi frwr ymlaen ag achos llys i ddysgu beth yw barn eich plentyn am yr opsiynau ar gyfer eu gofal.

RHIENI / GOFALWYR SY'N EI CHAEL YN ANODD CYTUNO

Mae'r gyfraith yn rhoi'r cyfrifoldeb i rieni/gofalwyr benderfynu ar y trefniadau gorau ar gyfer eu plentyn, ond weithiau gall teuluoedd anghytuno ynghylch yr hyn sydd orau.

Pan fydd teuluoedd yn gwahanu, gall anghytundeb ynglŷn â'r hyn sydd orau i blentyn deimlo'n anodd iawn ei ddatrys, ond nid oes angen ichi fynd i'r llys i gael cymorth i ddod i gytundeb; mae yna ffyrdd eraill.

Mae'r rhan fwyaf o rieni sydd wedi gwahanu (9 allan o 10), gyda'r cymorth cywir, yn llwyddo i gytuno ar yr hyn sydd orau i'w plentyn eu hunain heb ofyn i'r llys benderfynu.

Mae yna nifer o wahanol ddulliau a modelau i ddatrys anghytundeb ynghylch yr hyn sydd orau heb i lys orfod penderfynu. Gellir rhannu'r opsiynau yn dri chategori bras:

1. *'Mae angen cymorth arnom i ddod i gytundeb'*: gellir defnyddio'r opsiwn hwn os yw'r ddau ohonoch eisiau dod i gytundeb ond angen cymorth gan rywun sy'n annibynnol i'ch helpu i ddod i gytundeb. Enghreifftiau o'r opsiwn hwn yw cyfryngu teuluol (gweler isod) a chyfraith gydweithredol (eich cyfreithiwr yn gweithio ar y cyd â chyfreithiwr y rhiant arall). Gallwch hyd yn oed ofyn i ffrind neu aelod o'r teulu rydych chi'n ymddiried ynddynt i'ch helpu chi'n anffurfiol.
2. *'Beth yw'r canlyniad tebygol?'*: os oes angen arweiniad mwy cadarn arnoch gan unigolyn niwtral ynghylch pa fath o drefniadau y byddai llys yn eu gwneud pe bai'r cais llys yn parhau, ond eich bod yn dymuno cael y gair olaf o hyd wrth ddod i gytundeb, gall y ddau riant gyda'i gilydd gyfarwyddo cyfreithiwr neu fargyfreithiwr i roi gwerthusiad niwtral iddynt o'r canlyniad tebygol.
3. *'Rydym am i'r penderfyniad gael ei wneud ar ein rhan'*: nid oes angen i chi fynd i'r llys i gael penderfyniad, yn lle hynny, gall y ddau ohonoch gytuno i gael eich rhwymo gan benderfyniad a wneir gan unigolyn niwtral sy'n gweithredu fel 'cyflafareddwr'.

Mae rhagor o wybodaeth am yr holl opsiynau hyn ar gael drwy chwilio ar 'Gwneud trefniadau plant os byddwch yn ysgaru neu'n gwahanu' ar wefan gov.uk.

PAM NAD Y LLYS YW'R DEWIS GORAU FEL ARFER

Mae llawer o resymau pam ei bod yn well i deuluoedd gytuno ar drefniadau ar gyfer plentyn gyda'i gilydd, yn hytrach na dod i'r llys; dyma bedwar rheswm:

1. Rhieni/gofalwyr sy'n adnabod y plentyn orau. Mae barnwr yn arbenigwr mewn cyfiawnder teuluol ond nid yw'n adnabod eich plentyn fel chi.
2. Mae rhieni/gofalwyr sy'n cytuno ar drefniadau eu hunain yn fwy tebygol o gadw atynt; weithiau bydd trefniadau a orchmynnir gan lys yn torri i lawr.
3. Mae ymchwil wedi dangos bod gwrthdaro rhwng rhieni/gofalwyr yn niweidiol i blant yn emosiynol ac i ddatblygiad eu hymennydd. Mae dod i'r llys hefyd yn achosi straen ac yn debygol o gynyddu teimladau drwg rhyngoch chi a'r rhiant/gofalwr arall, a allai wedyn effeithio ar y plentyn.
4. Efallai na fydd proses y llys yn gyflym, a gall gymryd misoedd cyn y gellir gwneud penderfyniad.

MIAM

Mae MIAM yn fyr ar gyfer "Cyfarfod Asesu a Gwybodaeth am Gyfryngu". Mewn MIAM mae unigolyn annibynnol - cyfryngwr teuluol - yn eich helpu i ystyried yr opsiynau a'r adnoddau sydd ar gael i chi wrth wahanu. Maen nhw hefyd yn rhoi gwybodaeth berthnasol i chi a fydd yn eich helpu i ystyried a allech chi ddatrys materion y tu allan i'r llys a'r opsiynau sydd ar gael i chi wneud hynny.

Trwy gyllid gan gymorth cyfreithiol, mae MIAM yn rhad ac am ddim i'r rhai sydd ag incwm a chynilion cyfyngedig ac mae'n cynnwys y rhiant/gofalwr arall hefyd. Gallwch ddarganfod a ydych yn gymwys drwy chwilio am 'cymorth cyfreithiol' ar wefan gov.uk.

Os mai chi yw'r unigolyn a wnaeth gais i'r llys (a elwir yn aml yn 'y ceisydd') mae'n rhaid eich bod wedi mynychu MIAM cyn gwneud eich cais i'r llys, oni bai bod gennych esemptiad dilys.

Os mai chi yw'r unigolyn sy'n ymateb i gais llys (a elwir yn aml yn 'yr atebydd') fe'ch anogir yn gryf i fynychu MIAM er nad oedd gofyniad cyfreithiol arnoch i wneud hynny cyn i'r cais gael ei wneud i'r llys.

Os nad yw'r naill na'r llall ohonoch neu'r ddau ohonoch wedi mynychu MIAM eisoes, gallai'r llys orchymyn (ei gwneud yn ofynnol) i chi fynychu un, gan fod cais i'r llys wedi'i wneud bellach.

Mae'r Llys Teulu yn annog rhieni i fynychu MIAM oherwydd bod y rhain yn gyfarfodydd hynod ddefnyddiol.

CYFRYNGU TEULUOL

Os byddwch chi a'r cyfryngwr teuluol yn cytuno, yn ystod MIAM, y gallai cyfryngu fod yn addas i chi, gall Cynllun Talebau Cyfryngu Teuluol y Weinyddiaeth Gyfiawnder gynnig cyfraniad o hyd at £500.

Fel MIAM, gall cyfryngu fod yn hollol rhad ac am ddim trwy gymorth cyfreithiol i'r rhai sydd ag incwm a chynilion cyfyngedig. Mae'n cynnwys un cyfarfod ar gyfer y rhiant/gofalwr arall hefyd. Bydd y cyfryngwr yn gallu cadarnhau a ydych yn gymwys.

Gellir dod i gytundebau cyfryngol yn llawer cyflymach na chael gorchymyn mewn achosion llys, ac mae tystiolaeth yn dangos eu bod yn para'n hirach hefyd.

Efallai nad ydych yn gyfarwydd â chyfryngu teulu. Y pethau pwysig i wybod yw:

1. Nid yw cyfryngu yr un peth â chwnsela. Diben cyfryngu yw eich helpu chi a'ch teulu i gytuno ar drefniadau penodol mewn perthynas â'ch plentyn/plant. Er enghraifft, lle fydd plentyn yn treulio ei amser ar ôl gwahanu.
2. Mae cyfryngwyr yn cael eu hyfforddi i ddod â rhieni/gofalwyr at ei gilydd i ddod i gytundeb, hyd yn oed os yw un o'r partïon yn amheus ynghylch cyfryngu neu'n wrthwynebus iddo.
3. Lle mae plentyn o oedran addas, gellir ei wahodd i gwrdd â'r cyfryngwr a rhoi ei farn ar ba drefniadau yr hoffai iddynt gael eu gwneud, a bydd y cyfryngwr wedyn yn eu trafod gyda chi.
4. Er mai dim ond os bydd y llys yn meddwl bod hyn yn angenrheidiol er budd y plentyn y bydd yn gwneud gorchmynion, mae'n bosibl i gytundebau cyfryngol gael eu ffurfioli drwy'r llys drwy broses a elwir yn 'orchymyn cydsynio'. Gallwch ofyn i'ch llys lleol am y broses hon.

RHAGLENNI RHIANTA AR WAHÂN

Nid yw Rhaglenni Rhianta ar Wahân yn ymwneud â dweud wrth riant sut i fod yn rhiant gwell. Maen nhw'n helpu rhieni i ddysgu sut mae gwahanu, a'r gwrthdaro a all fynd yn ei flaen weithiau, yn gallu effeithio ar blant. Maent yn helpu rhieni i gael gwybodaeth ac yn nodi ffyrdd o helpu plant i addasu.

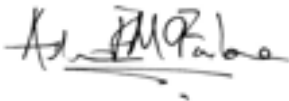
Mae'r rhaglenni hyn yn digwydd yn unigol neu mewn grwpiau gyda hyfforddwr a rhieni eraill mewn sefyllfa debyg sy'n helpu ac yn cefnogi ei gilydd. Ni fyddwch yn mynd i'r un sesiwn â'ch cyn bartner. Mae'r sesiynau'n ymdrin â materion ymarferol gan gynnwys cyfathrebu, trefniadau gofal plant, gwyliau ac addysg. Gallwch chwilio gwefan eich cyngor lleol i ddarganfod beth sydd ar gael yn eich ardal.

CYNLLUN RHIANTA

Yn syml, mae cynllun rhianta yn rhestr o'r trefniadau ar gyfer eich plentyn gan eich bod chi, ei rieni, bellach wedi gwahanu. Mae nifer o enghreifftiau o gynlluniau rhianta ar gael sy'n ceisio ymdrin â'r rhan fwyaf o'r materion a allai godi ar ôl i chi wahanu er mwyn i chi allu cyd-rianta yn effeithiol. Mae'r cynllun yn rhoi ffocws ar les a dyfodol eich plentyn. Gallwch chi lunio cynllun rhianta unrhyw bryd, ond gorau po gyntaf y gallwch chi wneud y cynllun hwn, oherwydd y mwyaf parod fyddwch chi i reoli cyd-rianta. Mae mynd trwy'r ymarfer o geisio llunio cynllun rhianta'n aml yn nodi i ba raddau y mae cwpl yn cytuno mewn gwirionedd, yn ogystal â'r agweddau hynny nad ydynt efallai'n gweld llygad yn llygad arnynt. Gallwch ddod o hyd i enghraifft o gynllun rhianta ar wefan Cafcass neu Cafcass Cymru drwy chwilio am 'cynllun rhianta'.

Gobeithiaf fod y llythyr hwn wedi bod yn ddefnyddiol ichi o ran nodi'r opsiynau amrywiol ar gyfer gwneud trefniadau plant a'r cymorth sydd ar gael i deuluoedd.

Yn gywir

Y Gwir Anrhydeddus Syr Andrew McFarlane
Llywydd yr Adran Deulu